

Tornant a Pere Serafí

JOAN TRIADÚ

POESIA

Pere Serafí, *Poesia escollida*.
A cura d'August Bover i Font.
EDICIONS 62.
Barcelona, 2005.

Fa temps, en aquestes pàgines, (AVUI, 18-X-2001), em referia a Pere Serafí com “un trobador retardat”, al títol del comentari crític a l'excel·lent edició crítica de les seves poesies catalanes de Josep Romeu i Figueras, la qual edició (*Els Nostres Clàssics*, Ed. Barcino) ha servit de base a aquesta oportuna segona edició de l'antologia (*Poesia escollida*) feta per August Bover, que rebutja, amb prou raons i autoritat, aquella meua asserció, bé que indirectament, ja que la retreu a Lluís Nicolau d'Olwer, que en el seu *Resum de literatura catalana* (1927, però ampliació de *Literatura catalana: perspectiva general* de deu anys abans), escriu: “Pere Serafí (1565) per bona part de les seves poesies em sembla un trobador retrassat [sic]”. Ben segur que August Bover té tota la raó i, per tant, retiro aquella asserció.

Vull aclarir, això sí, que, malgrat que tinc a mà, des de fa molts anys, l'obreta de Nicolau d'Olwer, en aquest cas no la vaig consultar.

Ho vaig deduir (potser fora de context, o bé agafant una mica el rave per les fulles) del que em va semblar que apun-

tava Josep Romeu i Figueras en algunes consideracions del seu extens i exemplar estudi. Com quan es refereix a “les velles tècniques trobadoresques en què de vegades s'exercità el poeta, aleshores actuals” i especifica “usos i coneixements d'aspectes de la poesia trobadoresca”, els quals qualifica d'una mena de *tribut* que s'havia de pagar a la Catalunya d'aquella època. D'altra banda, no sembla que Romeu dediqui atenció al *manierisme* de Pere Serafí, l'obra del qual, per a dir-ho amb mots de l'autor d'aquesta oportuna i autoritzada antologia, “refleix l'aiguabarreig d'influèn-

UNA EDICIÓ DE POEMES DE SERAFÍ

cies i corrents que caracteritzà l'època del Renaixement, però amb un tractament decididament manierista”, asserció que va seguida en nota (p. 12-13) d'unes aclaridores reflexions d'una altra autoritat: Albert Rossich.

Una conversa a peu dret

amb Josep Romeu (la darrera, malauradament!) quan ja s'havia publicat el meu comentari sobre el seu llibre i tot anant amb el tren cap a València –un acte dels Premis Octubre–, em va revelar un motiu de dissentiment per una diferència bastant fonamental de criteri situada en un altre punt del meu article sobre “el trobador retardat” i, per la resta del que jo deia, no va semblar que no hi hagués cap objecció per part seva, sinó al contrari: ell descartava els condicionaments polítics imposats de la defecció dels escriptors o almenys els deixava en segon terme, mentre que jo pensava –i penso– com deia, exactament al revés, i citava el mot de Ferran Soldevila: “La desnacionalització pacífica”, darrere de la qual havia de venir, per força, la violenta.

Em refio de Ferran Soldevila, mestre d'historiadors, ara ja ben reconegut. Hi ha també la sentència del Dr. Rubió, a *Sobre les causes d'una decadència*: “No hi ha decadències fatalment marcades per constel·lacions malèfiques. El que hi ha són aflujaments col·lectius que els provoquen”. Al mateix article (publicat ja a *Ariel* l'any 1948, mogut pel que deia M. de Riquer en un *Resumen* de literatura catalana aparegut aleshores) l'illustre polígraf esmentava Pere Serafí i deia que si el recordem és per la influència que rebé de la vella poesia popular. Ja em perdonareu si em baso poc o molt en els meus mestres. A l'hora d'antologiar, d'una manera restrictiva, més que exigent, per raons d'espai (i per a l'exportació) amb la creença que Pere Serafí hi havia de ser (al-

menys com a prova del pas que fa, o intenta fer, entre dos temps de la cultura) només el que ell, com remarca Bover, anomenava *cançons*, em feia el pes, i una d'elles, la LVII (“Si em lleví de bon matí...”) fou escollida. Parlo de l'*Anthology of Catalan Lyric Poetry*, editada el 1953 per Joan Gili.

¿Qui era Pere Serafí, 'lo Grec', del qual no sabem el lloc ni la data del naixement?

Aquestes *Cançons* de Pere Serafí foren objecte d'una edició, ara fa més o menys cent anys, al llindar mateix, doncs, del Noucentisme: però Romeu féu remarcar que Serafí ja va ser recuperat per la Renaixença (juntament amb Fontanella). La pervivència de la producció “copiosa i desconcertant” (Romeu, 1981) del més presentable dels nostres poetes del segle XVI, l'assenyalen més ençà, l'*Antologia* a cura de Joan Teixidor, publicada el 1935 i, gairebé no cal dir-ho, l'*Antologia poètica* del 1987, d'August Bover, feta, com la present, de cara a la docència, amb un treball rigorós de text i d'anotació, així com de bibliografia, visió historioliterària i el suport adient d'un glossari. A més, August Bover de la “poesia escollida” en fa tres grups o apartats, per tal d'afrontar-ne la diversitat: el llegat medieval, les influències foranes (que són diverses i ben significatives) i

“la reescriptura” del cançoner popular i tradicional. Cada part és precedida d'una enumeració dels poemes que la componen segons la preceptiva literària, a disposició de l'usuari.

Finalment: ¿qui era Pere Serafí, anomenat *lo Grec*, del qual no sabem el lloc ni la data del naixement i que es feia dir (o li feien dir) *Pedro Seraphin* a l'edició prínceps de la seva obra en llengua catalana? No em puc estar de reproduir part del paràgraf final de l'estudi preliminar d'August Bover, quan, en recalcar que “el món poètic de Pere Serafí prové de Petrarca i del neoplatonisme” i sotmès a les convencions de la poesia amorosa de l'època, escriu: “Per això en la seva poesia amorosa hi trobem, per exemple, el desig i la desesperació, el rebuig de la dama i la frustració de l'amant, la consciència de la inutilitat dels seus esforços enfront d'una dama bella i cruel mai no descrita en termes reals i individualitzats, etcètera”. Continuo preguntant: ¿com fou que el poeta, l'home de lletres, l'entès i hàbil manierista, l'emmirallat en Ausiàs March, no arribés més enllà? Per manca de geni? ¿O bé perquè Barcelona havia perdut la condició de capital d'un regne i entrava ràpidament a ser-ho només d'una província?

Un carrer de Gràcia porta el nom de Pere Serafí, a tocar justament del local actual de la Barcino. És un carrer recte que va de mar a muntanya, clar i discret. No recordo si en el més pur estil del franquisme li van posar *Pedro Seraphin*. I si així fos, al capdavall, què? Si és d'aleshores que arrenca tot! La resta, segles, ha estat –i és– sobreviure.

LLIBRES RECUPERATS

Serafí Pitarra, *7 singlots poètics*. LLIBRERIA CENTRAL.
Barcelona, s.d.

Al capdamunt de la portada, nom i cognom de l'autor, Serafí Pitarra, en caixa alta. Dessota, un títol, també en caixa alta, també sense accents, en dues ratlles, en un vermell ben vermell, *7 singlots poètics*, i el 7, representat així amb la xifra, és enorme. A continuació, una il·lustració, una petita vinyeta, reproducció d'un dels gravats de M. Moliné que trobarà a l'interior. Al peu, es fa responsable del volum la Llibreria Central, no la d'ara, sinó una amb seu al carrer de Muntaner, 42, de Barcelona.

Gires tapa i et trobes davant un full blau, una altra portada. L'encapçalament, a banda i banda, les mencions

“Obra 12^a” i “Preu 60 cts” i, enmig, “Singlots poètics ab ninots”. Sota el títol, *La vacuera de la piga rossa*, un gravat ocupa bona part de la superfície. Al peu, “gatada en dos actes, en vers y en català del que ara's parla / per Don Serafí Pitarra”. Diu que és la cinquena edició i s'hi fa constar que ha estat il·lustrada per M. Moliné. El peu editorial resa “Barcelona: López, editor, Llibreria Espanyola, Rambla del Mitj, número 20” i l'any d'edició és el 1923. En arribar a la pàgina 47, trobes una “Taula dels singlots poètics que formen la primera sèrie - volúm primer”, del qual aquest, la dotzena obra, és el darrer.

Retapar

ORIOL IZQUIERDO

Dessota aquest sumari s'aclareix que la foliació que consta al peu de la pàgina, i som a la 584, correspon a la del conjunt del volum.

Tornes a girar full i després un altre de blau, una contracoberta (“Nova edició, de luxe, en octau, ab profusió de ninots”, dicta l'esperit comercial), i el següent és la portada de l'obra catorzena, *En Joan Doneta*, un “quadro de costums, en un acte, en vers y en català del que ara's parla”, que signa, amb en Pitarra, D. Enrich Carreras, i que s'estén tot al llarg de trenta-dues pàgines més. Després, una altra obra deguda a les mateixes quatre mans, *Los héroes y las grandesas*, “gran disbarat

ó parodia de la alta tragedia grega” en dos actes i en vers, datada el 1866. Seixanta-quatre pàgines més endavant ensopeguem amb l'obra quinzena, *Lo punt de las donas*, “quadro de costums, en 2 actes”; en vers i etcètera, amb lletra de Pitarra, i música, que no hi és reproduïda, de Joan Sariols. Una seixantena de pàgines després l'obra és la sisena, *iOus del día!*, una “joguina en un acte”, de quaranta-vuit pàgines. El sisè singlot poètic és *Lo Cantador*, “gatada caballeresca en dos actes”, en vers i etcètera, escrita per Pitarra i Pau Bunyegàs “y dedicada a n'ells per ells mateixos”.

L'ÚLTIMA SORPRESA

Després de cinquanta-dues pàgines més de pitarrades, arribes fins a la darrera peça que inclou el volum, l'última sorpresa. És *L'ase del hortolà*. Rere la falsa portada una menció de *copyright* com s'estilava a l'època: “La propietat

d'impressió y venta de exemplars de aquesta obra, pertany a la casa Antoni López” i segueix l'adreça. A continuació, una dedicatòria: “Al amich Lluís Domènech y Muntaner, arquitecto”, que signa Emili Vilanova. Gires full i, en efecte, és Emili Vilanova l'autor d'aquest “saynete en un acte y en prosa / estrenat en lo Teatro Romea”.

Trenta-dues pàgines després gires full, tanques el volum. La contraportada, amb un motiu floral al centre, només aporta una altra dada, el preu: “Pts. 4”. Enlloc cap presentació del llibre, ni un índex general del seu contingut, ni una data d'edició. És, amb tota probabilitat, una acció de reciclatge –ben barroera, tant que fa passar un Vilanova per un Pitarra–, empresa per la Llibreria Central, a penes un retapat d'estocs emmagatzemats com se'n solen donar en època de vendes magres.